CAREERS 360

PRACTICE Series

RBSE CLASS 10

Sanskrit

Model Question Paper 2025

प्रश्नपत्र-योजना – 2024 - 2025

कक्षा – प्रवेशिका

विषयः – संस्कृतम् - 95 (1)

समयः 3:15 (सपादहोरात्रयम्) **पूर्णांका – :80**

प्रथमपत्रम्

1. उद्देशानाम् अङ्कभारः

क्र.सं.	उद्देश्यम्	अङ्कभारः	प्रतिशतम्
1.	ज्ञानम्	26	32.50
2.	अवबोधः	21	26.25
3.	ज्ञानोपयोगः	19	23.75
4.	कौशलम्	08	10.00
5.	विश्लेषणम्	06	07.50
	योगः	80	100

2. प्रश्नानां प्रकारानुसारम् अङ्कभारः

क्र.सं.	प्रश्नानां प्रकाराः	प्रश्नानां संख्याः	प्रतिप्रश्नम् अङ्काः	कुलाङ्काः	प्रतिशतम् (अङ्कानाम्)	प्रतिशतम्(प्रश्नानाम्)	सम्भावितः समयः
1.	**बहुविकल्प.प्रश्नाः**	1/18	1	18	22.50%	33.96%	20 निमेषाः
2.	रिक्तस्थानप्रश्नाः	1/06	1	06	07.50%	11.32%	10 निमेषाः
3.	अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः	1/12	1	12	15.00%	22.64%	15 निमेषाः
4.	लघूत्तरात्मकप्रश्नाः	10/10	2	20	25.00%	18.86%	50 निमेषाः
5.	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	04/04	3	12	15.00%	07.54%	50 निमेषाः
6.	निबन्धात्मकप्रश्नाः	03/03	4	12	15.00%	05.66%	50 निमेषाः
	योगः	20/53		80	100%	100%	195 निमेषाः

विकल्पयोजना – खण्ड-स-दयोः विद्यते।

3. विषयवस्तूनाम् अङ्कभारः –

क्र.सं.	विषयवस्तु	अङ्कभारः	प्रतिशतम्
1.	अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्	10	12.50
2.	अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम्	08	10.00
3.	अजन्तनपुंसकलिङ्गप्रकरणम्	07	08.75
4.	अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्	10	12.50
5.	अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम्	08	10.00
6.	अजन्तनपुंसकलिङ्गप्रकरणम्	07	08.75
7.	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम्	10	12.50
8.	अव्ययप्रकरणम्	05	06.25
9.	धातुरूपाणि	05	06.25
10.	अभ्यासदर्शिनी	10	12.50
	योगः	80	100

BSER

प्रश्नपत्रस्य नीलपत्रम्

कक्षा – प्रवेशिका | विषयः – संस्कृतम् (प्रथमः) | समयः – सपादहोरात्रयम् | पूर्णाङ्काः 80

क्र.सं.	उद्देश्यविधाः/उपविधाः	ज्ञानम्						अवबोधः						ज्ञानोपयोगः / अभिव्यक्तिः						कौशलम्/मौलिकता						विश्लेषणम्						योगः
		बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	
1.	अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्	1(1)									2(1)		4(1)					3(1)														10(4)
2.	अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम्	1(-)																3(1)							4(1)							8(2)
3.	अजन्तनपुंसकलिङ्गप्रकरणम्	1(-)	1(1)	3(1)							2(1)																					7(3)
4.	अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्	1(-)									2(1)														4(1)					3(1)		10(3)
5.	अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम्	1(-)									4(2)																			3(1)		8(3)
6.	अजन्तनपुंसकलिङ्गप्रकरणम्	1(-)	1(-)	3(-)							2(1)																					7(1)
7.	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम्	3(-)							1(-)	2(-)							4(2)															10(2)
8.	अव्ययप्रकरणम्	3(-)							1(-)	1(-)																						5(-)
9.	धातुरूपाणि	3(-)													1(-)	1(-)																5(-)
10.	अभ्यासदर्शिनी	3(-)													1(-)	2(-)	4(2)															10(2)
	योगः	**18(1)**	**2(1)**	**6(1)**					2(-)	3(-)	12(6)		4(1)		**2(-)**	**3(-)**	**8(4)**	**6(2)**							**8(2)**					**6(2)**		**80(20)**
	सर्वयोगः	**26(3)**						**21(7)**						**19(6)**						**8(2)**						**6(2)**						**80(20)**

अवधेयम्– कोष्ठकात् बहिः संख्या अंकबोधिका आंतरिकसंख्या च प्रश्नबोधिका।

विकल्पयोजना :- खण्ड–स–द–योः" प्रत्येकं प्रश्नः आन्तरिकविकल्पात्मकः अस्ति ।

यह ब्लू प्रिंट केवल मॉडल प्रश्न पत्र का है, बोर्ड का प्रश्न पत्र निर्धारित पाठ्यक्रम एवं अंक योजनानुसार ही होगा।

BSER

No. of Questions- 20
No. of printed Pages –

प्रवेशिका-परीक्षा,2025

आदर्शप्रश्न–पत्रम्

कक्षा–प्रवेशिका

विषयः - संस्कृतम् -95 (1)

समयः 3:15 (सपादहोरात्रयम्)

पूर्णांकाः – 80

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः-

(1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रस्योपरि नामांकः अनिवार्यतो लेख्यः ।

(2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।

(3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि उत्तरपुस्तिकायामेव लेख्यानि ।

(4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वेषां खण्डानामुत्तराणि एकत्रैव लेख्यानि।

(5) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतमाध्यमेनैव लेखनीयानि ।

BSER

आदर्शप्रश्नपत्रम्

कक्षा - प्रवेशिका

विषयः - संस्कृतम् (प्रथमपत्रम्) कोड – 95 (1)

समयः - 3:15 होराः **पूर्णांकाः - 80**

खण्डः – 'अ'

1. बहुविकल्पात्मकप्रश्नाः- **18x1 = 18**

(i) सुप्-प्रत्ययो भवति - 1

(अ) प्रथमायाम् (ब) चतुर्थ्याम् (स) षष्ठ्याम् (द) सप्तम्याम्

(ii) आपः एकारः स्यात् - 1

(अ) सम्बुद्धौ (ब)आङि (स)ओसि (द)सर्वत्र

(iii) 'हे ! ज्ञान' इत्यत्र किं वचनम् ? 1

(अ) एकवचनम् (ब) द्विवचनम् (स) त्रिवचनम् (द) बहुवचनम्

(iv) भस्य वाहः सम्प्रसारणं भवति - 1

(अ) ऊङ् (ब) ऊठ् (स) ऊह् (द) ऊढः

(v) 'उपानत्' इत्यत्र को धातुः? 1

(अ) नम् (ब) नत् (स) नह् (द) नद्

(vi) 'स्वनडुही' इत्यत्र विभक्तिरस्ति – **1**

(अ) प्रथमा (ब) द्वितीया (स) तृतीया (द) प्रथमा-द्वितीये

(vii) 'सर्वा' इत्यत्र प्रत्ययोऽस्ति – **1**

(अ) डाप् (ब) चाप् (स) टा (द) टाप्

(viii) 'स्त्रियाम्' इति सूत्रमस्ति - **1**

(अ) विधिसूत्रम् (ब) संज्ञासूत्रम् (स) अधिकारसूत्रम् (द) अधिदेशसूत्रम्

(ix) 'यञश्च' इति सूत्रेण भवति – **1**

(अ) ङीप् (ब) ङीष् (स) ङीन् (द) ङिप्

(x) 'नक्तम्' इत्यस्यार्थो भवति – **1**

(अ) दिनम् (ब) नित्यम् (स) रात्रिः (द) समीपम्

(xi) 'स्वरादिनिपातमव्ययम्' इत्यनेन भवति – **1**

(अ) टाप्-प्रत्ययः (ब) अव्ययसंज्ञा (स) भावसंज्ञा (द) निपातसंज्ञा

BSER

(xii) 'उदेतोः' इत्यत्र अव्ययसंज्ञाविधायकं सूत्रमस्ति – **1**

(अ) त्त्वातोसुन्कसुनः (ब) कृन्मेजन्तः (स) स्वरादिनिपातमव्ययम् (द) अव्ययीभावश्च

(xiii) 'गम्-धातोः लट्-लकारस्य रूपमस्ति -' **1**

(अ) गमति (ब) गच्छति (स) अगच्छत् (द) गमिष्यति

(xiv) 'अवादीत्' इत्यत्र लकारोऽस्ति – **1**

(अ) लट् (ब) लिङ् (स) लुङ् (द) लङ्

(xv) 'चुर्-धातोः विधिलिङ्-लकारस्य मध्यमपुरुष-बहुवचनरूपमस्ति -' **1**

(अ) चोरयेत् (ब) चोरयेयुः (स) चोरयेम (द) चोरयेत

(xvi) भवती ह्यः लेखं --------------। **1**

(अ) लेखिष्यति (ब) अलिखत् (स) लिखति (द) लिखेत्

(xvii) यद्यपि स उक्तवान् ------------- अहं तत्र न गतवान् । **1**

(अ) तदा (ब) तथापि (स) यथा (द) तथा

(xviii) सा ------------- दुग्धं पिबति? **1**

(अ) कति (ब) कियान् (स) कियत् (द) कियती

2. रिक्तस्थानानि पूरयत- $6x1 = 6$

(i) ह्रस्वो .... प्रातिपदिकस्य। 1

(ii) अहन् इत्यस्य ---------- स्यात् पदान्ते। 1

(iii) इन्द्रवरुण--------------- आनुक्। 1

(iv) स्वरादयो निपाताश्च ---------- संज्ञाः स्युः। 1

(v) अचूचुरत् , -------------, अचूचुरन्। 1

(vi) छात्रः प्रतिदिनं ----------------- पठति। (वृक्षम्, पाठम्, स्यूतम्) 1

3. अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः - $12x1 = 12$

(i) 'ज्ञानम्' इत्यत्र अमादेशः केन सूत्रेण भवति ? 1

(ii) क्लीबाद् औङः कः आदेशः? 1

(iii) 'कतरत्' इत्यत्र टेर्लोपः केन सूत्रेण भवति ? 1

(iv) 'अहोभ्याम्' इत्यत्र प्रातिपदिकं किम् ? **1**

BSER

(v) 'ददन्ति' इत्यत्र नुमागमः केन सूत्रेण भवति ? 1

(vi) 'अन्वादेशे नपुंसके वा एतद् वक्तव्यः' इति वार्तिकस्य किं कार्यम् ? 1

(vii) 'दीव्यन्ती' इत्यत्र ङीप्-प्रत्ययः केन सूत्रेण भवति ? 1

(viii) 'बह्वादिभ्यश्च' इति सूत्रेण किं भवति ? 1

(ix) 'प्रातः' इत्यस्य अर्थं विलिख्य वाक्यप्रयोगं कुरुत। 1

(x) सेव्-धातोः लिट्-लकारस्य प्रथमपुरुषस्य रूपाणि लिखत। 1

(xi) 'यदा - तदा' इत्यस्य वाक्यप्रयोगं कुरुत। 1

(xii) 'सह' इति अव्ययस्य वाक्यप्रयोगं कुरुत। 1

खण्डः – 'ब'

लघूत्तरात्मकप्रश्नाः – **10X2 = 20**

4. 'राः' इत्यस्य ससूत्रं सिद्धिः कार्या। 2
5. 'ज्ञाने' इत्यस्य ससूत्रं सिद्धिः कार्या। 2
6. 'रोः सुपि' इत्यस्य कोऽर्थः? 2
7. 'वाक्षु' इति रूपं साधयत। 2
8. 'नहिवृतिवृषिव्यधिरुचिसहितनिषु क्वौ' इत्यस्य सोदाहरणमर्थो लेख्यः। 2
9. 'गवाञ्चि' इति रूपं साधयत। 2
10. 'अनडुही' इति रूपं साधयत। 2
11. 'पूर्वपदात्संज्ञायामगः' इत्यस्य सूत्रस्य सोदाहरणमर्थो लेख्यः। 2
12. अधोलिखित-पदसहायतया वाक्यनिर्माणं कुरुत। 2

    (अ) अत्र (ब) विना

13. अधोलिखित-पदसहायतया प्रश्ननिर्माणं कुरुत। 2

    (अ) किम् (ब) किमर्थम्

खण्डः – 'स'

दीर्घोत्तरात्मकप्रश्नाः –

14. अधोलिखितेषु कौचन द्वौ प्रयोगौ साधनीयौ। 3

    हे राम !, द्वितीयस्मै, पत्युः, बहुश्रेयस्यै

15. अधोलिखितेषु कौचिद् द्वौ प्रयोगौ साधनीयौ। 3

    सर्वस्याः, क्रोष्ट्री, स्वसा, नौः

16. अधोलिखितेषु कौचिद् द्वौ प्रयोगौ साधनीयौ। 3

खञ्जौ, सध्र्यङ्, आभिः, चतस्रः

17. अधोलिखितेषु सूत्रेषु कयोश्चन द्वयोः सोदाहरणमर्थो लेख्यः। 3

यः सौ, अपो भि, नमुने, स्पृशोऽनुदके क्विन्

खण्डः – 'द'

18. निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सिद्धिर्विधेया। 4

धातारौ, गाः, रमयोः, मतीः

19. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सूत्रयोः सोदाहरणमर्थो लेख्यः। 4

दीर्घाज्जसि च, इदुद्भ्याम्, स्त्रियाश्च, आतो धातोः

20. अधोलिखितेषु कौचिद् द्वौ प्रयोगौ साधनीयौ। 4

स्रुक्-स्रुग्, चत्वारः, एनयोः, युवाम्

BSER

प्रश्नपत्र-योजना – 2024 - 2025

कक्षा – प्रवेशिका

विषयः – संस्कृतम् द्वितीयपत्रम् - 95 (2)

समयः 3:15 (सपादहोरात्रयम्) **पूर्णांका – :80**

द्वितीयपत्रम्

1. उद्देशानाम् अङ्कभारः

क्र.सं.	उद्देश्यम्	अङ्कभारः	प्रतिशतम्
1.	ज्ञानम्	24	30.00
2.	अवबोधः	24	30.00
3.	ज्ञानोपयोगः	17	21.25
4.	कौशलम्	8	10.00
5.	विश्लेषणम्	7	8.75
	योगः	80	100

2. प्रश्नानां प्रकारानुसारम् अङ्कभारः

क्र.सं.	प्रश्नानां प्रकाराः	प्रश्नानां संख्याः	प्रतिप्रश्नम् अङ्काः	कुलाङ्काः	प्रतिशतम् (अङ्कानाम्)	प्रतिशतम्(प्रश्नानाम्)	सम्भावितः समयः
1.	बहुविकल्पात्मकप्रश्नाः	1/18	1	18	22.50%	33.96%	20 निमेषाः
2.	रिक्तस्थानप्रश्नाः	1/06	1	06	07.50%	11.32%	10 निमेषाः
3.	अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः	1/12	1	12	15.00%	22.64%	15 निमेषाः
4.	लघूत्तरात्मकप्रश्नाः	10/10	2	20	25.00%	18.86%	50 निमेषाः
5.	दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	04/04	3	12	15.00%	07.54%	50 निमेषाः
6.	निबन्धात्मकप्रश्नाः	03/03	4	12	15.00%	05.66%	50 निमेषाः
	योगः	20/53		80	100%	100%	195 निमेषाः

विकल्पयोजना – खण्ड-स-दयोः विद्यते।

3. विषयवस्तूनाम् अङ्कभारः –

क्र.सं.	विषयवस्तु	अङ्कभारः	प्रतिशतम्
1.	गद्यकाव्यम्	25	31.25
2.	रचना	15	18.75
3.	पद्यकाव्यम्	25	31.25
4.	छन्दांसि	05	06.25
5.	अलङ्काराः	05	06.25
6.	कोशः	05	06.25
	योगः	80	100

प्रश्नपत्रस्य नीलपत्रम्

कक्षा – प्रवेशिका **विषयः – संस्कृतम् (द्वितीयः)** **समयः – सपादहोरात्रयम्** **पूर्णाङ्काः - 80**

क्र.सं.	उद्देश्यविधाः/उपविधाः	ज्ञानम्						अवबोधः						ज्ञानोपयोगः / अभिव्यक्तिः						कौशलम्/मौलिकता						विश्लेषणम्						योगः
		बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	बहुविकल्प.प्रश्नाः	रिक्तस्थानम्	अति.लघु.	लघूत्तरात्मकः	दीर्घोत्तरीयः	निबन्धात्मकः	
1.	गद्यकाव्यम्	8(1)	1(1)							6(1)							2(1)								4(1)						4(1)	25(6)
2.	रचना	2(-)	1(-)							1(-)							4(2)	3(1)							4(1)							15(4)
3.	पद्यकाव्यम्	8(-)	1(-)							5(-)							2(1)	6(2)												3(1)		25(4)
4.	छन्दांसि		1(-)								4(2)																					5(2)
5.	अलङ्काराः		1(-)								4(2)																					5(2)
6.	कोशः		1(-)								4(2)																					5(2)
	योगः	**18(1)**	**6(1)**							12(1)	12(6)						**8(4)**	**9(3)**							**8(2)**					**3 (1)**	**4(1)**	**80(20)**
	सर्वयोगः	24(2)						24(7)						**17(7)**						8(2)						**7(2)**						**80(20)**

विकल्पानां– योजना :–

अवधेयम्– कोष्ठकात् बहिः संख्या अंकबोधिका आंतरिकसंख्या च प्रश्नबोधिका।

खण्ड-स-दयोः आंतरिकविकल्पाः सन्ति।

यह ब्लू प्रिंट केवल मॉडल प्रश्न पत्र का है, बोर्ड का प्रश्न पत्र निर्धारित पाठ्यक्रम एवं अंक योजनानुसार ही होगा।

BSER

No. of Questions- 20
No. of printed Pages –

प्रवेशिकापरीक्षा -2025

आदर्शप्रश्न–पत्रम्

कक्षा–प्रवेशिका

विषयः – संस्कृतम्(द्वितीयपत्रम्) -95 (2)

समयः 3:15 (सपादहोरात्रयम्)

पूर्णांका: – 80

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः-

(1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रस्योपरि नामांकः अनिवार्यतो लेख्यः ।

(2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।

(3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि उत्तरपुस्तिकायामेव लेख्यानि ।

(4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वेषां खण्डानामुत्तराणि एकत्रैव लेख्यानि ।

(5) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतमाध्यमेनैव लेखनीयानि ।

BSER

आदर्शप्रश्नपत्रम्

कक्षा - प्रवेशिका

विषयः - संस्कृतम् (द्वितीपत्रम्) कोड – 95 (2)

समयः - 3:15 (सपाद-होरात्रयम्) **पूर्णांकाः - 80**

खण्डः – 'अ'

1. बहुविकल्पात्मकप्रश्नाः- 18x1 = 18

(i) तपः कतिविधमुच्यते? 1

(अ) द्विविधम् (ब) चतुर्विधम्

(स) त्रिविधम् (द) पञ्चविधम्

(ii) कीदृशी भूमिः नानाफलं फलति - 1

(अ) कल्पलतेव (ब)विद्यालतेव

(स) जीवनलतेव (द) विद्यालतेव

(iii) कैकेयी प्रथमं वरं किं याचितवती? 1

(अ) रामस्य राज्याभिषेकम् (ब) भरतस्य राज्याभिषेकः

(स) दण्डकारण्ये गमनम् (द) सीतायाः संरक्षणम्

(iv) विवेकानन्दस्य दृष्टौ कः वन्द्यः? 1

(अ) मृगः (ब) काकः

(स) हंसः (द) व्याघ्रः

(v) मानधनाग्रयायी विधिज्ञः विशाम्मतिः कः? 1

(अ) कौत्सः (ब) रघुः

(स) कुवेरः (द) महर्षिः वरतन्तुः

(vi) 'वासांसि' इति पदस्य कोऽर्थ? **1**

(अ) शरीराणि (ब) वाहनानि

(स) वस्त्राणि (द) धान्यानि

(vii) आत्मानं केन उद्धरेत्? **1**

(अ) स्वरेण (ब) शरीरेण

(स) आत्मना (द) शास्त्रेण

(viii) कौत्सस्य विशेषणपदं नास्ति- **1**

(अ) विधिज्ञः (ब) उपात्तविद्यः

BSER

(स) गुरुदक्षिणार्थी (द) वरतन्तुशिष्यः

(ix) 'पति' शब्दस्य सप्तमीविभक्तेः एकवचनरूपं भवति- **1**

(अ) पते (ब) पत्यौ

(स) पत्ये (द) पत्याम्

(x) चुर्-धातोः लोट्-लकारे उत्तमपुरुषैकवचने रूपं भवति- **1**

(अ) चोरय (ब) चोरयत

(स) चोरयानि (द) चोरयाणि

(xi) पञ्चतन्त्रेषु नास्ति – **1**

(अ) मित्रभेदः (ब) मित्रलोभः

(स) मित्रसम्प्राप्तिः (द) लब्धप्रणाशम्

(xii) 'कम्बुग्रीवः' इति नाम कस्यास्ति? **1**

(अ) काकस्य (ब) कच्छपस्य

(स) हंसस्य (द) मृगस्य

(xiii) ताम्रचूडस्य मित्रम् आसीत्- **1**

(अ) हिरण्यकः (ब) लघुपत्तनकः

(स) बृहत्स्फिक् (द) बिडालः

(xiv) पिच्छमेकैकं परित्यजन्ति- **1**

(अ) नवममासे-नवममासे (ब) पञ्चममासे-पञ्चममासे

(स) अष्टममासे-अष्टमासे (द) षष्ठमासे

(xv) कोपाविष्टमनाः को जातः? **1**

(अ) सिंहः (ब) शृगालः

(स) शृगाली (द) गजः

(xvi) चाणक्येन बुद्ध्या के हताः? **1**

(अ) नन्दाः (ब) शकाः

(स) खगाः (द) दुष्टाः

(xvii) विधुरेऽपि काले किं न त्याज्यम्? **1**

(अ) धनम् (ब) धैर्यम्

(स) वाहनम् (द) वचनम्

(xviii) 'आगत्य' इत्यत्र कः प्रत्ययः? **1**

BSER

(अ) ण्यत्　　　　(ब) यत्

(स) क्यप्　　　　(द) ल्यप्

2. रिक्तस्थानानि पूरयत- 　　　　6x1=6

(i) न च कृत्यं परित्याज्यमेष धर्मः-------------------------- । 1

(ii) पर्यायपीतस्य -----------------कलाक्षमः श्लाघ्यतरो हि वृद्धेः । 1

(iii) महाराणाप्रतापस्य जन्म -----------------वर्षे अभूत् । 1

(iv) नसमरसलागः षड्वेदैर्हयैः---------------मता । 1

(v) -----------------धर्मानलङ्कारान् प्रचक्षते । 1

(vi) विष्णुर्नारायणः कृष्णो वैकुण्ठो------------------- । 1

3. अतिलघूत्तरात्मकप्रश्नाः - 　　　　12x1=12

(i) मधु-शब्दस्य सम्बोधन-एकवचनरूपं लिखत। 1

(ii) कस्य त्रिविधं द्वारमुच्यते ? 1

(iii) करुणाकुलानां श्रोत्रं केन विभाति ? 1

(iv) रामं कैः तुल्यं विमलं धर्ममास्थितं विद्धि ? **1**

(v) कः निर्गलिताम्बुगर्भं शरद्घनं नार्दति ? 1

(vi) कूर्म इव कः काष्ठाद् भ्रष्टः विनश्यति ? 1

(vii) भिक्षापात्रं कः ताडयति स्म ? 1

(viii) केषां मध्ये द्वैधम् उत्पन्नम् ? 1

(ix) सिंही कति पुत्रान् अजीजनत् ? 1

(x) विवेकानन्देन धर्मग्लानिः कथं निरस्ता? 1

(xi) सहस्रधीः कुत्र स्थितः ? 1

(xii) 'हितम्' इत्यत्र को धातुः ? 1

BSER

खण्डः – 'ब'

लघूत्तरात्मकप्रश्नाः – 10x2=20

4. मन्दाक्रान्तावृत्तस्य लक्षणं लेखनीयम्। 2

5. वर्णानां लघु-गुरु-व्यवस्थां लिखत। 2

6. रूपकालङ्कारस्य उदाहरणं लिखत। 2

7. अनुप्रासालङ्कारस्य लक्षणं लिखत। 2

8. अमरकोशानुसारं कामदेवस्य नामद्वयं लिखत। 2

9. शिवस्य कानिचन चत्वारि नामानि लेखनीयानि। 2

10. सखि-शब्दस्य (पुंल्लिङ्गम्) षष्ठीविभक्तेः रूपाणि लिखत। 2

11. अस्-धातोः लोट्-लकार-उत्तमपुरुषस्य रूपाणि लिखत। 2

12. पुरुषस्य कानि-कानि न फलन्ति। 2

13. 'बुद्धेर्बुद्धिमतां लोके' इति श्लोकं पूरयत। 2

खण्डः – 'स'

दीर्घोत्तरात्मकप्रश्नाः –

14. अधोलिखितयोः द्वयोः श्लोकयोः एकस्य श्लोकस्य सप्रसङ्ग-व्याख्या कार्या। 3

(क) कुसुमस्तबकस्येव द्वयी वृत्तिर्मनस्विनः।
मूर्ध्नि वा सर्वलोकस्य शीर्यते वन एव वा॥

(ख) श्रोत्रं श्रुतेनैव न कुण्डलेन दानेन पाणिर्न तु कङ्कणेन।
विभाति कायः करुणाकुलानां परोपकारेण न चन्दनेन॥

15. अधोलिखितयोः द्वयोः श्लोकयोः एकस्य श्लोकस्य सप्रसङ्ग-व्याख्या कार्या। 3

(क) कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन।
मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि॥

(ख) न ह्यतो धर्माचरणं किञ्चिदस्ति महत्तरम्।
यथा पितरि शुश्रूषा तस्य वा वचनक्रिया॥

16. अधोलिखितयोः द्वयोः श्लोकयोः एकस्य श्लोकस्य सप्रसङ्ग-भावार्थः लेख्यः। 3

(क) नाहमर्थपरो देवि! लोकमावस्तुमुत्सहे।
विद्धि मामृषिभिस्तुल्यं विमलं धर्ममास्थितम्॥

(ख) स्थाने भवानेकनराधिपः सन्, अकिञ्चनत्वं मखजं व्यनक्ति।
पर्यायपीतस्य सुरैर्हिमाशोः, कलाक्षयः श्लाघ्यतरो हि वृद्धेः॥

17. भवान् राजेन्द्रः, राजकीय-वरिष्ठोपाध्याय-संस्कृतविद्यालयः, सोमपुरस्य छात्रः। भवतः भगिनीविवाहकारणेन अवकाशाय प्रधानाचार्याय प्रार्थनापत्रं लिखतु।

BSER

अथवा

भवान् जयपुरनिवासी उदयोऽस्ति, इति चिन्तयित्वा नगरविकासाय नगरनिगमस्य अध्यक्षाय पत्रं लिखतु।

खण्डः – 'द'

निबन्धात्मकाः प्रश्नाः -

18. अधोलिखितयोः गद्यांशयोः कस्यचिद् एकस्य सप्रसङ्ग-व्याख्या कार्या। **4**

(क) वत्स! 'त्वं श्रृगालीसुतः'। कृपया मया स्वस्तनक्षीरेण पुष्टिं नीतः। तद्यावदेतौ मत्पुत्रौ शिशुत्वात् त्वां श्रृगालं न जानीतः, तावद् द्रुततरं गत्वा स्वजातीयानां मध्ये मिलितो भव। नो चेत् आभ्यां हतो मृत्युपथं समेष्यति। सोऽपि तद्वचनं श्रुत्वा भयव्याकुलमनाः शनैः शनैरपसृत्य स्वजात्या मिलितः।

(ख) तत्र ये पौरास्ते तं तथा नीयमानं विलोक्य सविस्मयमिदमूचुः – 'अहो !' चक्राकारं किमपि पक्षिभ्यां नीयते, पश्यत। पश्यत। अथ तेषां कोलाहलमाकर्ण्य कम्बुग्रीव आह – भो ! किमेष कोलाहलः ? इति वक्तुमना अर्धोक्ते पतितः, पौरैः खण्डशः कृतश्च।

19. एकस्याः कथायाः सारांशं संस्कृतभाषायां लिखत। **4**

(क) काष्टभ्रष्टकच्छपकथा।

(ख) स्वर्णहंस-स्वर्णपक्षिराजकथा।

20. कमप्येकं विषयमवलम्ब्य शतपदेषु निबन्धं लिखत। **4**

(क) भारतीया संस्कृतिः।

(ख) मम प्रियः कविः।

(ग) वर्षप्रतिपदा (भारतीयनूतनवर्षम्)

BSER